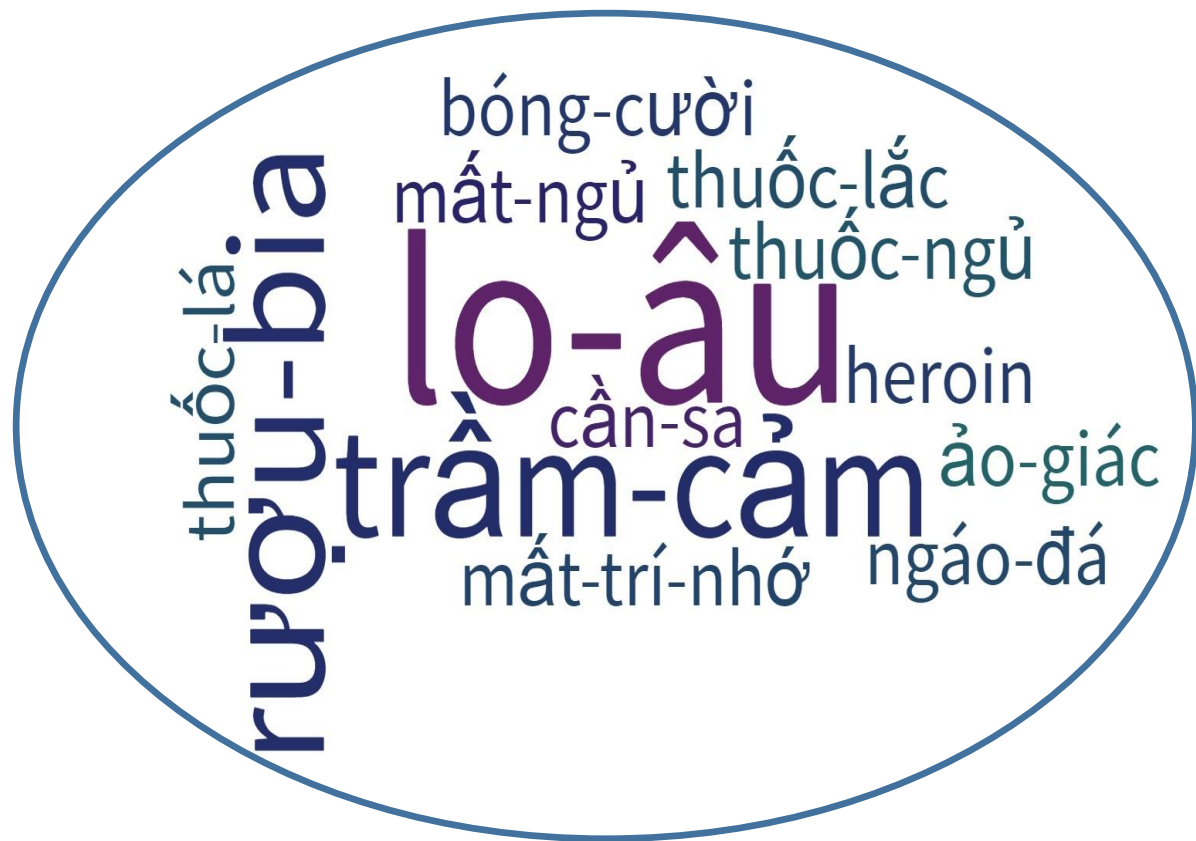

Sức khỏe tâm thần và ma túy

ThS. BS. Nguyễn Song Chí Trung

Trung tâm chuyển giao công nghệ điều trị nghiện và HIV
(VHATTC) – Đại học Y Dược TP.HCM

Mục tiêu

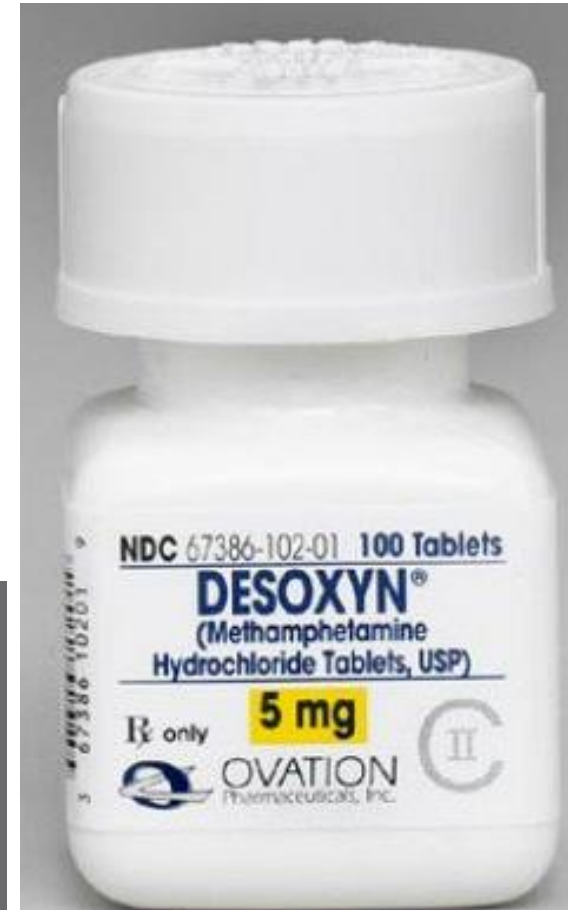
Sau bài trình bày, người nghe có thể:

- Giải thích tại sao sử dụng ma túy thường gây hại
- Phân biệt nhiễm độc, nghiện, lạm dụng và rối loạn tâm thần do ma túy
- Nhận biết các triệu chứng tâm thần chính do ma túy gây ra

Khi nào methamphetamine có lợi?

- Thuốc Desoxyn (Methamphetamine HCl) tại Mỹ
- Viên nén 5mg, đường uống
- Chỉ định:
  - Tăng động giảm chú ý
  - Béo phì (ngắn hạn)

Sử dụng “ma túy” có “chừng mực”?

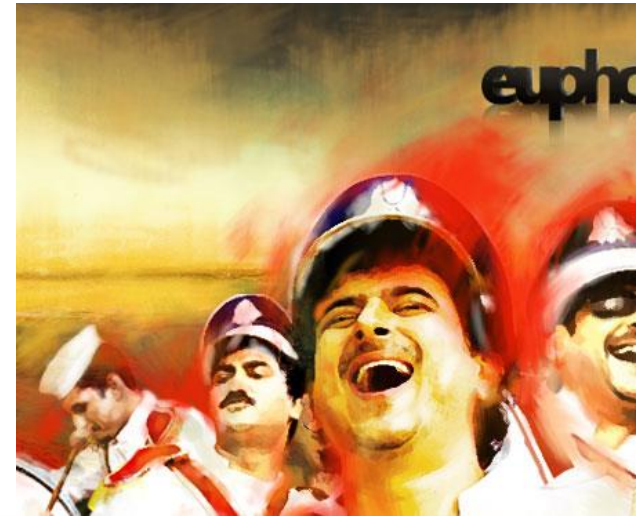

- Để chữa bệnh
- Đúng liều lượng
- Đường dùng (uống)
- Sản xuất đúng qui trình

Lý do “chơi” ma túy đá

- Cảm giác phê sượng tức thời
- Tăng sự tỉnh táo
- Hết trầm uất
- Tăng khả năng tình dục

Ba dạng methamphetamine

**Tinh thể
(ma túy đá)**

Bột

Viên nén

Dạng tinh thể có độ tinh khiết cao nhất

Đường sử dụng

Hút

Tiêm

Hít

Uống

- Tại VN, phần lớn hút ma túy đá, sử dụng “nỏ” hoặc “cóng”
- Một số ít sử dụng đường tiêm

Tạp chất trong ma túy đá

- Sản xuất bất hợp pháp nên chứa nhiều tạp chất
- Độ tinh khiết trung bình là 54%
- Các tạp chất trong methamphetamine bị tịch thu trái phép:
  - Chì
  - Quinine
  - Ether
  - Thuốc trừ sâu
  - Strychnine
  - Hóa chất dùng trong rửa ảnh
  - ...

Xu hướng hợp pháp hóa cần sa

- Canada là nước thứ 2 trên thế giới cho phép sử dụng cần sa (từ 17/10/2018), sau Uruguay
- Mỹ: 10 bang hợp pháp cần sa, 33 bang cho phép cần sa y tế (thông tin ngày 07/11/2018)
- Nhiều nước đã phi tội phạm hóa việc sử dụng cần sa

Ma túy tự nhiên

- Không cần qui trình biến đổi hóa học nào.
- Thuốc phiện (opium) chứa nhiều hoạt chất: morphine, codeine, thebaine
- Thuốc lá, cần sa, cocain, nấm

Thuốc phiện

Morphine

Ma túy bán tổng hợp

- Do biến đổi hóa học từ một hợp chất có nguồn gốc tự nhiên
- Heroin (diacetylmorphine, từ morphine), buprenorphine (từ thebaine trong thuốc phiện), oxycodone, hydrocodone, ...

Ma túy tổng hợp

- Được điều chế hoàn toàn bằng phản ứng hóa học, không cần hợp chất tự nhiên.
- CDTP: fentanyl, methadone, tramadol, Dolargan
- Chất kích thích dạng amphetamine: ma túy đá, thuốc lắc
- Cỏ Mỹ

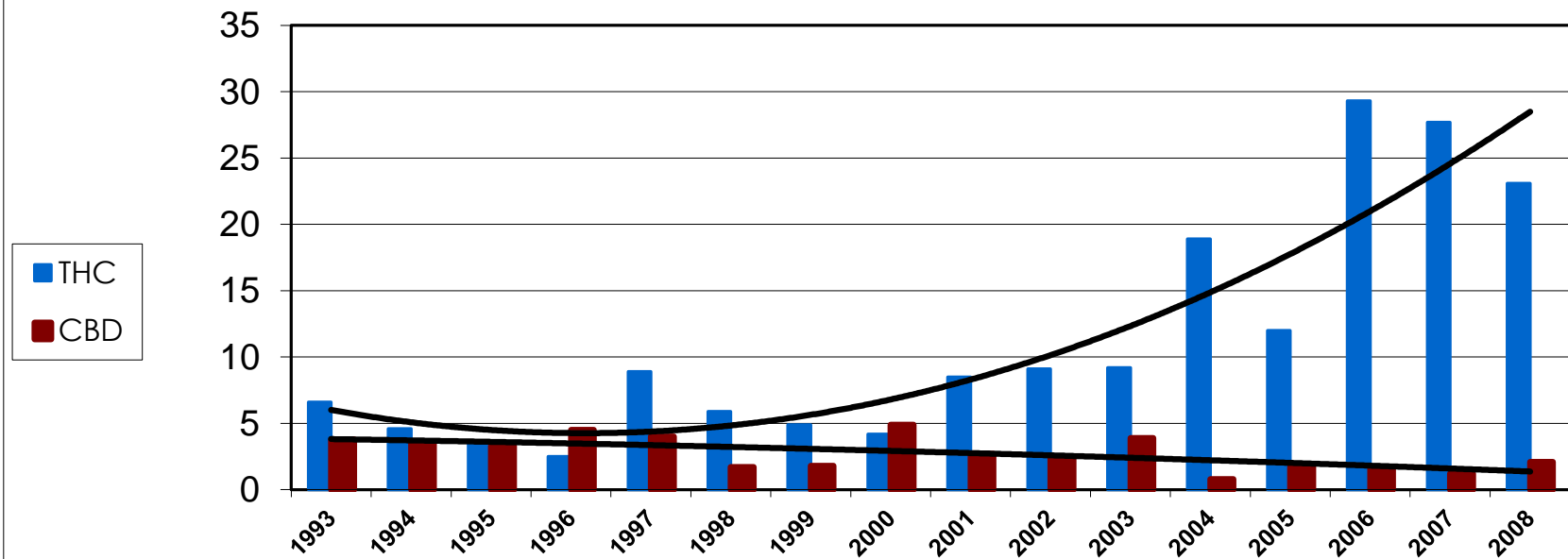
Cần sa tự nhiên

- Đã được sử dụng như thuốc và ma túy từ nhiều thế kỉ
- Tên khoa học: *Cannabis sativa*
- Lá, cành, nụ hoa phơi khô, hoặc tinh chiết nhựa
- Thành phần hóa học: 421 hóa chất, trong đó 61 chất là cannabinoid (tác động thụ thể cần sa)
  - Tetrahydrocannabinol (THC): chất hướng thần chính
  - Cannabidiol (CBD): chỉ có trong tinh chiết nhựa, tính chất bảo vệ thần kinh khỏi tác hại của THC.

THC gia tăng cao so với CBD

Các mẫu nhựa cần sa ở Mỹ (n = 464)

September 2010, Vol. 55, No. 5

JOURNAL OF
**FORENSIC
SCIENCES**

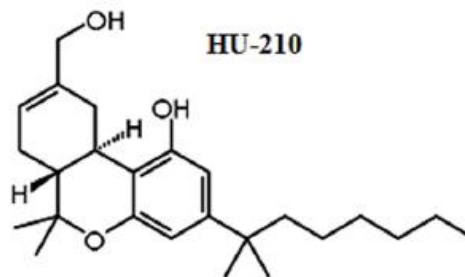
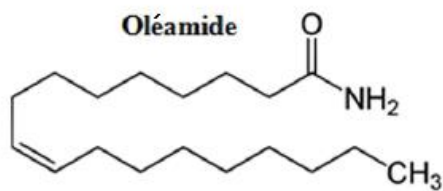
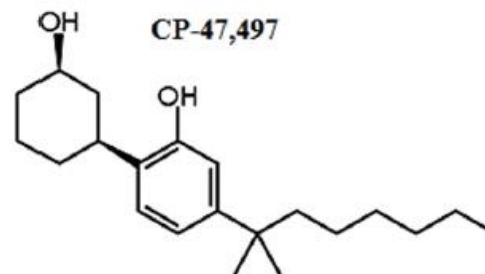
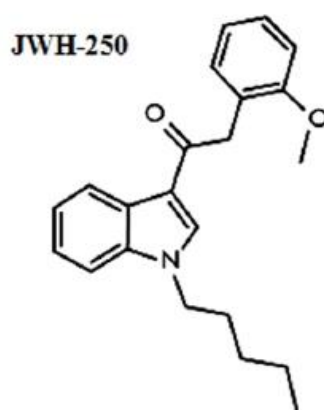
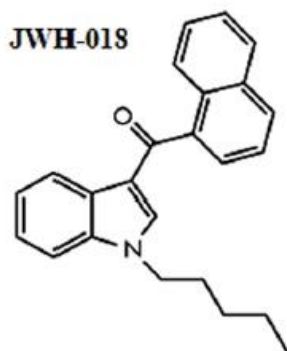
Potency Trends of Δ^9 -THC and Other Cannabinoids in Confiscated Cannabis Preparations from 1993 to 2008*

Zlatko Mehmedic,¹ M.Sc.Pharm.; Suman Chandra,¹ Ph.D.; Desmond Slade,¹ Ph.D.; Heather Denham,¹ B.A.; Susan Foster,¹ B.A.; Amit S. Patel,^{2,3} Ph.D.; Samir A. Ross,^{1,4} Ph.D.; Ikhlas A. Khan,^{1,4} Ph.D.; and Mahmoud A. ElSohly,^{1,5} Ph.D.

Các chất dạng cần sa tổng hợp

Các aminoalkylindoles (JWH):

- Ái lực mạnh với các thụ thể cần sa (gấp 4 lần THC)
- Các chất đồng vận mạnh.
- Dễ tổng hợp
- Chất chuyển hóa có tác động hương thần

Cỏ Mỹ: tác dụng

- Nghiên cứu trên mạng internet 168 người sử dụng Spice
  - Tác dụng tương tự cần sa
    - Hoang tưởng: 43% tỉnh thoảng, 10% thường xuyên, 1% luôn luôn
    - Ảo giác: 25% tỉnh thoảng, 2% thường xuyên, 1% luôn luôn
- 37% đủ tiêu chuẩn lạm dụng, 12% lệ thuộc

Nhiễm độc – Ngộ độc ma túy

- Thay đổi tâm lí, hành vi **đáng kể** ngay sau khi tiếp xúc với ma túy
- Đặc trưng cho ma túy
- Có thể phục hồi

“Ngáo” ma túy

- Rối loạn tâm thần do ma túy gây ra
- Là kết quả trực tiếp của việc sử dụng chất
- Thường tạm thời, nhưng **đôi khi có thể kéo dài**
- Có thể trầm trọng

Nghiện – Lạm dụng

- Nghiện ma túy: thôi thúc buộc phải sử dụng bất chấp tác hại nặng nề
- Lạm dụng: sử dụng gây hại, nhưng chưa đến mức độ nghiện

**Sử dụng ma túy chưa đến mức nghiện
vẫn có thể gây hại (nhiễm độc, “ngáo”)**

Sức khỏe tâm thần

Sức khỏe tâm thần không chỉ là không mắc bệnh tâm thần. Đó là trạng thái mà cá nhân có thể **thực hiện năng lực** của mình, **thích nghi với những áp lực bình thường** trong cuộc sống, **làm việc hiệu quả**, và **đóng góp cho cộng đồng**.

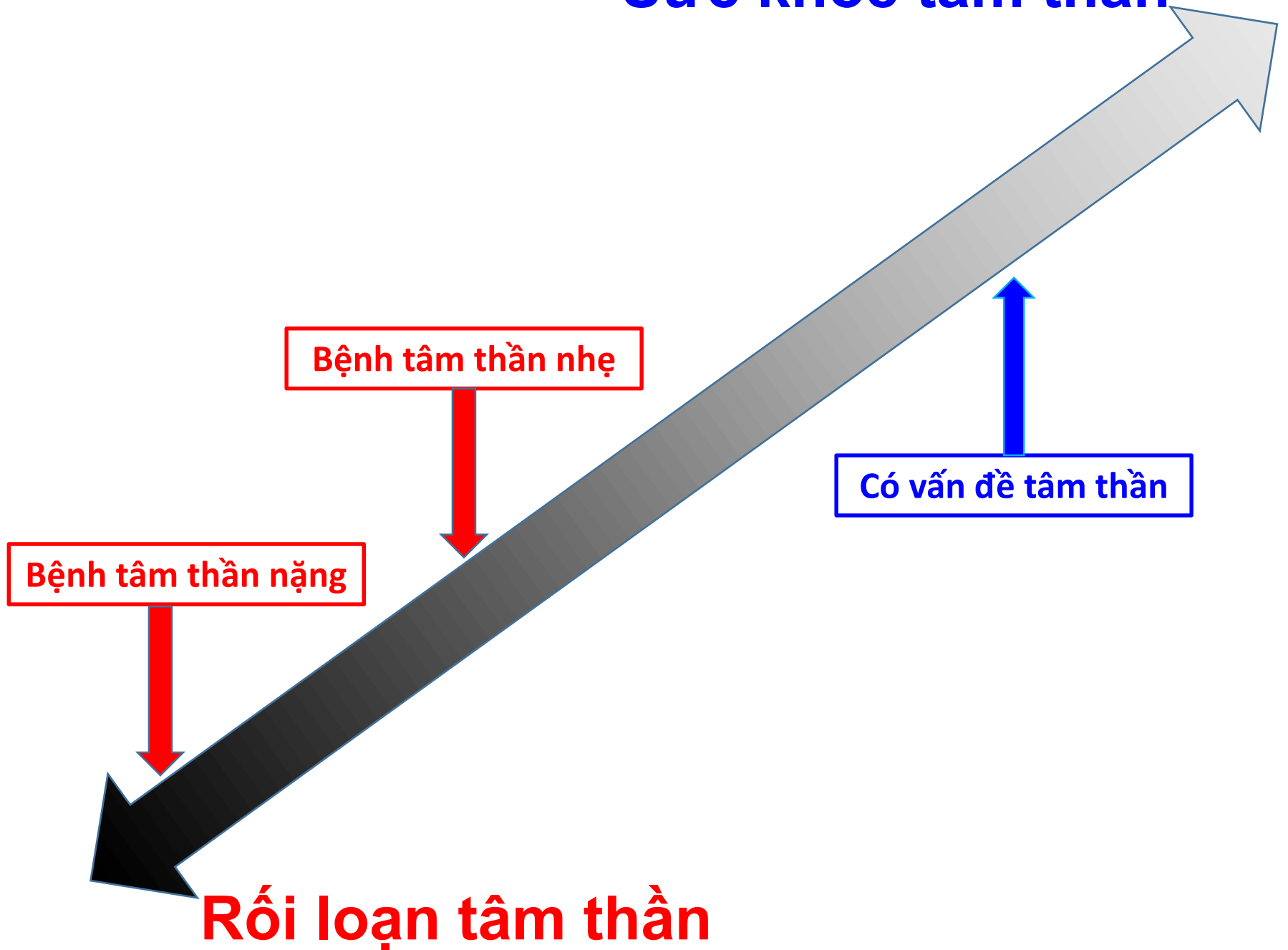
Tổ chức Y tế Thế giới (WHO)

Rối loạn tâm thần

- Bất thường đủ nghiêm trọng về nhận thức, điều hòa cảm xúc, hay hành vi của một người.
- Gây ra **đau khổ** hay **mất khả năng** trong công việc và hoạt động xã hội quan trọng khác.

Sức khỏe tâm thần

Trầm cảm

- Buồn chán, trống rỗng, hoặc cău gắt
- Mất hứng thú với hầu hết các hoạt động
- Mệt mỏi, chậm chạp, mất sinh lực
- Bi quan, mặc cảm, tự trách bản thân
- Ăn ngủ thất thường
- Ý nghĩ về cái chết, tự sát

Lo âu

- Lo lắng quá mức, khó kiểm soát
- Bồn chồn, căng thẳng, bất an
- Dễ mệt mỏi, khó tập trung, giảm trí nhớ
- Dễ cáu gắt
- Khó ngủ
- Hồi hộp, đánh trống ngực

Loạn thần

- Ảo giác: nghe, thấy những sự vật không thật
- Hoang tưởng: suy nghĩ những điều không thật
- Hành vi kì lạ, khó hiểu
- Nói chuyện lộn xộn, khó hiểu

Các rối loạn tâm thần khác do ma túy

- Hưng cảm
- Mất ngủ
- Chức năng tình dục giảm
- Sa sút tâm thần: trí nhớ, tập trung kém
- Rối loạn tri giác dai dẳng cho chất gây ảo giác (hồi tưởng)

Cần theo dõi liên tục

- Tiếp tục đánh giá các triệu chứng và liên hệ của chúng tới việc ngưng hay vẫn còn lạm dụng chất theo thời gian
- **Hầu hết các triệu chứng tâm thần do ma túy bắt đầu được cải thiện ngay sau khi dừng sử dụng.**
- **Hiện không có thuốc nào giúp bảo vệ não khỏi tác hại của ma túy**

Các triệu chứng không cải thiện nhanh chóng

- Triệu chứng loạn thần do lạm dụng amphetamine mức độ nặng và trong thời gian dài
- Sa sút tâm thần (vấn đề với trí nhớ, sự tập trung, và giải quyết vấn đề) do sử dụng các chất trực tiếp gây độc lên não (rượu, chất hít ngửi, và amphetamines)

Hiểu nhầm về nghiện ma túy và bệnh tâm thần

- Người “nhân cách mạnh” được “miễn nhiễm”
- Do đạo đức, phẩm hạnh kém
- Không chữa lành được
- Chỉ cần dùng “ý chí” là vượt qua được

KẾT LUẬN

- Không có ma túy an toàn
- Sử dụng ma túy đều ít nhiều tác hại đến sức khỏe tâm thần, dù nghiện hay không
- Rối loạn tâm thần do ma túy rất đa dạng
- Khi ngưng ma túy, phần lớn vấn đề tâm thần sẽ được hồi phục